



ΧΑΡΤΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ¹

I. Πλαίσιο και σκοπός του παρόντος εγγράφου

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) δεσμεύεται να αναπτύξει, να εγκαταστήσει και να χρησιμοποιήσει την Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) σε συμμόρφωση με τις αξίες της ΕΕ, όπως αυτές κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με σκοπό να προαγάγει μια ανθρωποκεντρική και αξιόπιστη χρήση της ΤΝ. Όσον αφορά τα συστήματα ΤΝ, το ΔΕΕ έχει τηρήσει και θα εξακολουθήσει να τηρεί απαρέγκλιτα τους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου, όπως προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στον κανονισμό της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων ² και στον κανονισμό για την τεχνητή νοημοσύνη ³. Για να είναι όμως αξιόπιστη, η ΤΝ δεν θα πρέπει απλώς να τηρεί τον νόμο, αλλά επιπλέον να είναι σύμφωνη με τους δεοντολογικούς κανόνες καθώς και στιβαρή, τόσο υπό τεχνικό όσο και υπό κοινωνικό πρίσμα ⁴.

Επ' αυτής της βάσης, το ΔΕΕ εγκαθιστά προοδευτικά μια σειρά εργαλείων ΤΝ, για τους σκοπούς, μεταξύ άλλων, της παροχής υποστήριξης στο Δικαστήριο και στο Γενικό Δικαστήριο κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων. Τα εργαλεία αυτά αναμένεται να αυξήσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των δικαιοδοτικών και διοικητικών διαδικασιών και να καταστήσουν το ΔΕΕ περισσότερο προσιτό στους πολίτες.

Η ΤΝ ενέχει μια σειρά κινδύνων όταν χρησιμοποιείται για την υποστήριξη της δικαιοδοτικής δραστηριότητας του ΔΕΕ. Οι σοβαρότεροι από τους κινδύνους αυτούς είναι η επικράτηση προκαταλήψεων και δυσμενών διακρίσεων λόγω χρήσης ακατάλληλων ή αλλοιωμένων δεδομένων, η αποκάλυψη ευαίσθητων πληροφοριών συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι κυβερνοεπιθέσεις, η αδυναμία εξηγησιμότητας και, τέλος, στοιχείο βαρύνον στο πλαίσιο των δικαιοδοτικών δραστηριοτήτων, η υπερβολική εξάρτηση από την τεχνολογία («automation bias»). Το τελευταίο αυτό φαινόμενο μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να σταματήσει η ανάπτυξη της νομολογίας, να μειωθεί η εποπτεία άλλων νομικών συστημάτων, να

¹ Ο Χάρτης υιοθετήθηκε από το ΔΕΕ στις 26 Ιανουαρίου 2026.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ L 295, 21.11.2018, σ. 39).

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 300/2008, (ΕΕ) αριθ. 167/2013, (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ) 2018/858, (ΕΕ) 2018/1139 και (ΕΕ) 2019/2144 και των οδηγιών 2014/90/ΕΕ, (ΕΕ) 2016/797 και (ΕΕ) 2020/1828 (κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) (ΕΕ L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>). Ο κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη τέθηκε μεν σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2024, αλλά οι ημερομηνίες εφαρμογής των επιμέρους διατάξεών του εκτείνονται από τις 2 Φεβρουαρίου 2025 έως τις 2 Αυγούστου 2027. Το ΔΕΕ δεσμεύεται να συμμορφωθεί, κατά το δυνατόν, αμέσως με όλες τις διατάξεις, χωρίς να αναμένει την επίσημη ημερομηνία εφαρμογής τους.

⁴ Independent High-Level Expert Group on Artificial Intelligence, *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*, 2019.

κυριαρχήσουν συγκεκριμένες νομικές κουλτούρες και να υποβαθμιστεί η ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων.

Δέον είναι να θεσπιστούν δεοντολογικά πρότυπα προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι κίνδυνοι αυτοί και προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι, ιδίως οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς, θα εξακολουθήσουν να έχουν τον πλήρη έλεγχο των δικαιοδοτικών διαδικασιών, διατηρώντας παράλληλα την αυτονομία και την ανεξαρτησία τους.

Ο παρών Χάρτης⁵ αποτυπώνει τις δεσμεύσεις τις οποίες αναλαμβάνει το ΔΕΕ όσον αφορά τη δεοντολογική χρήση των εργαλείων ΤΝ που αναπτύσσονται ή εγκαθίστανται εντός του θεσμικού οργάνου. Αποσαφηνίζει για τους χρήστες εντός του ΔΕΕ, καθώς και για το ευρύ κοινό, τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να ενεργεί το ΔΕΕ. Διέπει τη δημιουργία, την εισαγωγή και τη χρήση συστημάτων ΤΝ καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

II. Δεοντολογικά πρότυπα και μέτρα για την προαγωγή υπεύθυνης ΤΝ και για την περιστολή των κινδύνων

A. Δικαιοσύνη, αμεροληψία, απαγόρευση διακρίσεων και θεμελιώδη δικαιώματα

Το ΔΕΕ θα διασφαλίζει ότι οποιοδήποτε σύστημα ΤΝ δημιουργείται από τις υπηρεσίες του ή από αναδόχους που ενεργούν υπό τον έλεγχό του σχεδιάζεται και τίθεται σε εφαρμογή σε συμφωνία με τις αρχές της δικαιοσύνης, της αμεροληψίας, της απαγόρευσης των διακρίσεων και του πλήρους σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ομοίως, όταν επιλέγει συστήματα ΤΝ δημιουργηθέντα από τρίτους προκειμένου να τα εγκαταστήσει εντός του θεσμικού οργάνου, το ΔΕΕ θα πρέπει να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, για να διασφαλίσει ότι τα συστήματα αυτά συμμορφώνονται με τις εν λόγω αρχές και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Τα σύνολα δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση σε συγκυριακό πλαίσιο (contextual training), την επικύρωση και τη δοκιμή συστημάτων ΤΝ στο ΔΕΕ θα πρέπει να είναι κατάλληλα, αντιπροσωπευτικά και, στο μέτρο του δυνατού, απαλλαγμένα από σφάλματα, πλήρη, συνεπή και επικαιροποιημένα. Θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε εύλογη προσπάθεια για τον εντοπισμό, τη διόρθωση και τον περιορισμό πιθανής προκατάληψης που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διακρίσεις απαγορευόμενες από το δίκαιο της Ένωσης, να θίξει την αμεροληψία ή να έχει οποιονδήποτε άλλο αρνητικό αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα.

Προκειμένου να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση, οι διεπαφές και τα συστήματα ΤΝ που αναπτύσσονται ή εγκαθίστανται από το ΔΕΕ θα πρέπει να μπορούν να ανταποκριθούν σε

⁵ Ο Χάρτης βασίζεται στην Artificial Intelligence Strategy (Στρατηγική για την Τεχνητή Νοημοσύνη), κείμενο το οποίο υιοθετήθηκε στις 19 Ιουνίου 2023 και διατίθεται στο κοινό στον ιστότοπο του ΔΕΕ (https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-11/cjeu_ai_strategy.pdf). Η εν λόγω Στρατηγική σκιαγραφεί τα αναμενόμενα οφέλη από την εγκατάσταση εργαλείων ΤΝ, εκθέτει τις αρχές τις οποίες προτίθεται να ακολουθήσει το ΔΕΕ και δημιουργεί ένα κατάλληλο σχήμα εσωτερικής διακυβέρνησης, το Artificial Intelligence Management Board (Συμβούλιο Διαχείρισης της Τεχνητής Νοημοσύνης), το οποίο απαρτίζεται από μέλη του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου καθώς και από εκπροσώπους της Διοίκησης.

διαφορετικά προφίλ αναγκών και ικανοτήτων. Το ΔΕΕ δεσμεύεται να περιορίσει στο ελάχιστο τα εμπόδια πρόσβασης που οφείλονται στις ανισότητες από πλευράς τεχνολογικής επάρκειας, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για τον τομέα του χώρου εργασίας, των ενδίκων διαδικασιών ή της επαφής του ΔΕΕ με το κοινό. Η χρήση εργαλείων ΤΝ θα πρέπει να προάγει την πολυπολιτισμικότητα και την πολυγλωσσία, σε συμφωνία με τις αξίες του ΔΕΕ.

Β. Διαφάνεια και ιχνηλασιμότητα

Το ΔΕΕ θα χρησιμοποιεί συστήματα ΤΝ αποκλειστικώς για το δημόσιο συμφέρον, προς εκπλήρωση της αποστολής και των καθηκόντων του βάσει των Συνθηκών της ΕΕ και μόνο για τον σκοπό για τον οποίον προορίζεται το κάθε σύστημα. Ο συγκεκριμένος σκοπός και οι στόχοι του κάθε συστήματος ΤΝ και της κάθε κατηγορίας χρήσης θα πρέπει να προσδιορίζονται και να τεκμηριώνονται καταλλήλως.

Τα μέλη και το προσωπικό του ΔΕΕ θα πρέπει να λαμβάνουν λεπτομερείς διευκρινίσεις και πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία των εργαλείων ΤΝ. Οι περιορισμοί όσον αφορά την ακρίβεια των συστημάτων ΤΝ θα πρέπει να υποδεικνύονται με κατανοητό τρόπο.

Οι χρήστες θα πρέπει να ενημερώνονται όταν αλληλεπιδρούν με ένα σύστημα ΤΝ. Τα μη επαληθευμένα περιεχόμενα που παράγονται από ΤΝ θα πρέπει να επισημαίνονται ως τέτοια εάν διατίθενται σε πρόσωπα διαφορετικά από τον χρήστη που ζήτησε τη δημιουργία τους.

Τα σύνολα δεδομένων και οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση σε συγκυριακό πλαίσιο, τα οποία ασκούν επιρροή στα στοιχεία εξόδου ενός συστήματος ΤΝ, θα πρέπει να είναι γνωστά και να τεκμηριώνονται.

Γ. Ακεραιότητα και εμπιστευτικότητα του συστήματος

Τα συστήματα ΤΝ θα πρέπει να είναι τεχνικώς στιβαρά και να λειτουργούν με ασφαλή, ακίνδυνο και αξιόπιστο τρόπο, με κατάλληλες διασφαλίσεις, ανθεκτικότητα έναντι των επιθέσεων, προστασία από κακόβουλες χρήσεις και αποτελεσματικούς εφεδρικούς μηχανισμούς για την πρόληψη ή τον περιορισμό τυχόν δυσμενών αποτελεσμάτων.

Η εμπιστευτικότητα είναι ένα θεμελιώδες και καθοριστικό χαρακτηριστικό της εργασίας του ΔΕΕ. Απαιτείται επομένως ιδιαίτερη περίσκεψη και συγκράτηση κατά την ενσωμάτωση εργαλείων ΤΝ. Οποιαδήποτε χρήση ΤΝ θα πρέπει να συμμορφώνεται πλήρως με τα υφιστάμενα εντός του θεσμικού οργάνου πρωτόκολλα εμπιστευτικότητας, με τους εσωτερικούς κανόνες ασφαλείας και με τα πρότυπα προστασίας δεδομένων.

Δ. Ανθρώπινη παρέμβαση, εποπτεία και λογοδοσία

Εντός του ΔΕΕ, η κατανομή καθηκόντων μεταξύ της ΤΝ και των ανθρώπων πρέπει να διαφυλάσσει τον κεντρικό ρόλο των δεύτερων, να διευρύνει τις ικανότητές τους και να γίνεται υπό κατάλληλη ανθρώπινη εποπτεία. Όσον αφορά τις δικαιοδοτικές διαδικασίες, οι άνθρωποι, ιδίως οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς, διατηρούν πλήρη έλεγχο. Στα συστήματα ΤΝ δεν θα πρέπει να ανατίθενται αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων.

Όλα τα συστήματα TN πρέπει να αναπτύσσονται, να εγκαθίστανται και να χρησιμοποιούνται υπό ανθρώπινη επίβλεψη. Πρέπει να εφαρμόζονται στιβαροί μηχανισμοί και πρωτόκολλα ελέγχου ποιότητας. Τα ανωτέρω θα περιλαμβάνουν ελέγχους και ανατροφοδότηση από τους χρήστες σχετικά με την ποιότητα των στοιχείων εξόδου. Οι αρμόδιοι για τους ελέγχους αυτούς θα πρέπει να αναφέρουν τις ανωμαλίες και τα σφάλματα.

Οι χρήστες θα πρέπει να υιοθετούν κριτική στάση έναντι των στοιχείων εξόδου που παράγονται από μηχανές, να επαληθεύουν σε κάθε περίπτωση την ακρίβεια και την πληρότητά τους και να αναφέρουν σφάλματα, προβλήματα ή ακόμη και απλές αμφιβολίες, προκειμένου να γίνεται περαιτέρω έλεγχος.

Το ΔΕΕ πρέπει να καθορίζει και να κατανέμει τις αρμοδιότητες κατά τα διάφορα στάδια ανάπτυξης, εγκατάστασης και χρήσης των συστημάτων TN και να θεσπίζει διαδικασίες για την παρακολούθηση της λειτουργίας των συστημάτων αυτών και τη διόρθωση αδυναμιών και αστοχιών.

Το ΔΕΕ πρέπει να αναπτύξει και να εφαρμόσει μια κουλτούρα επαλήθευσης των δεδομένων, η οποία να παρέχει αποτελεσματικά εχέγγυα όσον αφορά την ακρίβεια, την ακεραιότητα, την ορθότητα και την αξιοπιστία του σχεδιασμού, της ανάπτυξης και της χρήσης της TN.

Προκειμένου να αποφεύγονται τα κενά λογοδοσίας, η χρήση συστημάτων TN πρέπει πάντοτε να συνοδεύεται από σαφή εσωτερικό προσδιορισμό του ευθυνόμενου για το τελικό έγγραφο ή για άλλο παραδοτέο που δημιουργείται με τη βοήθεια TN. Η λογοδοσία για το τελικό προϊόν εξακολουθεί να βαρύνει τα άτομα και δεν μπορεί να μετακυλίεται στο σύστημα TN.

Τα συστήματα TN που αναπτύσσονται από τις υπηρεσίες του ΔΕΕ ή από αναδόχους πρέπει να υποβάλλονται σε τακτικές δοκιμές και ελέγχους, ούτως ώστε να εντοπίζονται και να διορθώνονται πιθανές προκαταλήψεις και αδυναμίες και να βελτιώνεται η ποιότητα των στοιχείων εξόδου τους.

Το ΔΕΕ δεσμεύεται να προωθήσει μια κουλτούρα υπεύθυνης και αξιόπιστης χρήσης TN μέσω παροχής τακτικής κατάρτισης και ανάληψης πρωτοβουλιών για την ευαισθητοποίηση του προσωπικού του.

Οι μηχανισμοί διακυβέρνησης θα πρέπει να επανεξετάζονται και, αν απαιτείται, να αναπροσαρμόζονται ώστε να διασφαλίζεται ότι παραμένουν κατάλληλοι για τον σκοπό τους.

E. Κοινωνική και περιβαλλοντική ευθύνη

Το ΔΕΕ έχει επίγνωση της ευθύνης που φέρει έναντι της κοινωνίας και του περιβάλλοντος κατά την εγκατάσταση συστημάτων TN. Θα εξετάσει προσεκτικά τον πιθανό σχετικό αντίκτυπο.

Θα διασφαλίσει ότι η εγκατάσταση των συστημάτων αυτών δεν θα μειώσει την ανθρώπινη διάσταση της αλληλεπίδρασης των πολιτών με το ΔΕΕ και δεν θα επιδεινώσει το «ψηφιακό χάσμα».

Κατά την ανάπτυξη, την εγκατάσταση και τη χρήση συστημάτων TN θα πρέπει να επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, ιδίως όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας

και νερού ή τις εκπομπές CO₂. Θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον υπάρχουν διαθέσιμες επιλογές με μικρότερο αντίκτυπο στο περιβάλλον.

ΣΤ. Συνεχής βελτίωση

Το ΔΕΕ δεσμεύεται να συμβαδίζει με τις εξελίξεις στον τεχνικό, νομικό και δεοντολογικό τομέα.

Το ΔΕΕ θα εξακολουθήσει να προάγει και να συμμετέχει ενεργά στον διάλογο με τα εθνικά δικαστήρια και τις εθνικές αρχές σχετικά με τη χρήση ΤΝ. Θα εξακολουθήσει να καλλιεργεί τη διοργανική συνεργασία και να συνεργάζεται με άλλα δικαιοδοτικά όργανα με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών. Θα επιδιώξει να εντοπίσει και να εφαρμόσει τις βέλτιστες πρακτικές και να συμμετάσχει στον ακαδημαϊκό και κοινωνικό διάλογο.

Το Συμβούλιο Διαχείρισης της Τεχνητής Νοημοσύνης θα λαμβάνει υπόψη τη συναφή ανατροφοδότηση και τις τεχνολογικές εξελίξεις, καθώς και τα αποτελέσματα των δικών του επίσημων μηχανισμών ελέγχου, προκειμένου να προτείνει κατάλληλες τροποποιήσεις και προσαρμογές του παρόντος Χάρτη ή να παράσχει λεπτομερή καθοδήγηση ως προς συγκεκριμένα ζητήματα.